

2012-02-24

Forskningsplan för tandvården i Region Skåne 2013-2018

Forskningsplanen är framtagen i enighet mellan representanter för Region Skåne, Folktandvården Skåne, Privattandläkarna Skåne, Odontologiska fakulteten Malmö högskola och Högskolan Kristianstad. En gemensam forskningsplan med denna breda bas och förankring är i nuläget unik inom tandvården i Sverige.

Den odontologiska forskningen har som mål att lösa ohälsoproblem och identifiera faktorer som leder till ökad hälsa och förbättrad patientsäkerhet. Enligt en WHO-rapport från 2004 är sjukdomarna i munhålan det fjärde dyraste tillståndet att behandla i västvärlden. I Sverige uppgick tandvårdens kostnader 2008 till 21.8 miljarder kronor, vilket utgör cirka 7 procent av den totala kostnaden för hälso- och sjukvården. Det hälsoekonomiska inslaget i den kliniskt odontologiska forskningen behöver förstärkas.

Sambandet mellan oral hälsa och socioekonomi är visat i många studier för såväl vuxna som barn och ungdom. Det orala hälsopanoramats behovet belysas ur ett socioekonomiskt perspektiv så att skillnader i oral hälsa mellan olika sociala grupperingar i samhället jämnas ut. Vidare måste studier genomföras för att belysa sambandet mellan orala sjukdomar och det allmänna hälsotillståndet. Studierna bör genomföras i nära samarbete med medicinsk forskning. Med en ökande andel äldre i befolkningen, de flesta med egna tänder, ses behov av forskning även inom detta område.

Ett flertal områden inom tandvården, där behovet av ny kunskap och kliniska studier med god studiedesign är stort, har identifierats Statens Beredning för medicinsk Utvärdering (SBU) och Socialstyrelsen. De frågeställningar som är mest angelägna att besvara är relaterade till betydande folkhälsoproblem.

Den svenska tandvårdens organisation ger unika möjligheter till patientnära klinisk forskning. Genom samverkan mellan offentlig och privat tandvård samt Odontologiska fakulteten, Malmö högskola och Högskolan Kristianstad finns det goda förutsättningar för Region Skåne att bedriva högklassig odontologisk forskning. Vinsterna av sådan forskning kan bli stora för såväl patienter som samhälle.

För att Region Skåne ska kunna främja och realisera en effektiv och slagkraftig odontologisk forskning krävs en etablerad forskningsplan för tandvården, en långsiktig och stabil finansiering av forskningen samt stöd till långsiktig samverkan mellan tandvårdens företrädare, högskolor/universitet och patientorganisationer.

Region Skåne har finansieringsansvar för barn- och ungdomstandvård samt vuxentandvård inom gällande tandvårdsreform och planeringsansvar för vuxentandvård inom regionen. Genom att se tandvårdens aktörer i Skåne som en helhet kan huvudmannen skapa en enhetlig strategi för framgångsrik odontologisk forskning.

Denna forskningsplan ska omsättas i konkreta handlingsplaner omfattande tre år som inkluderas i Region Skånes ordinarie budgetarbete.

Vision

Odontologisk forskning av hög nationell och internationell kvalitet till nytta för medborgarna, tandvården och Skånes utveckling.

Målbilder

Region Skåne initierar och formar en stark forskningskultur och struktur som kan stödja tandvården och därigenom skapa en grund för utveckling, förändringsarbete och innovationer. På detta sätt är tandvården i regionen en stark och attraktiv partner för samverkan såväl nationellt som internationellt. Tandvården bidrar till regionens långsiktiga utveckling.

Region Skånes medborgare erbjuds en god tandvård. Tandvården uppvisar goda hälso-mässiga och hälsoekonomiska resultat i nationell och internationell jämförelse. Diagnostik, hälsofrämjande och förebyggande vård samt behandling som bygger på forskningsresultat erbjuds och utförs av välutbildade yrkesutövare med hög kompetens.

Resurser är säkerställda och en plattform finns för forskningssamverkan med representanter för Region Skåne, Folk tandvården Skåne, Privattandläkarna Skåne, Odontologiska fakulteten Malmö högskola och Högskolan Kristianstad. Parterna samverkar även i regionala, nationella och internationella odontologiska och medicinska forskningsnätverk.

Den odontologiska forskningen bidrar till att den orala hälsan, folkhälsan och livskvalitet långsiktigt förbättras. Tyngdpunkten ligger på forskningsfälten klinisk odontologisk forskning och forskning där basvetenskapliga resultat överförs till klinisk forskning. Implementering av forskningsresultat innebär att patientsäkerheten kontinuerligt förbättras.

Ambitioner

Ambitionerna i denna forskningsplan är att skapa goda förutsättningar för att bedriva klinisk odontologisk forskning av hög nationell och internationell kvalitet genom att:

1. Säkerställa representativa patientunderlag för, och prioritera, klinisk odontologisk forskning med hög relevans för patienten
2. Etablera ett starkt och långsiktigt finansiellt stöd för klinisk odontologisk forskning från huvudmannens sida. Stödet ska gälla oberoende av verksamhetsform
3. Stimulera till bildande av starka forskningsmiljöer med forskningsgrupper som samverkar över organisationsgränser
4. Etablera attraktiva forskarkarriärmöjligheter för tandvårdspersonal. Möjligheten ska finnas oberoende av verksamhetsform
5. Forma effektiva system för implementering av forskningsresultat i de kliniska verksamheterna

Insatsområden

- A. Odontologisk forskning med hög kvalitet och relevans för patienten*
- B. Tillföra resurser till klinisk odontologisk forskning*
- C. Starka forskningsmiljöer*
- D. Attraktiva forskarkarriärer*
- E. Implementering av kliniska forskningsresultat*

A. Odontologisk forskning med hög kvalitet och relevans för patienten

Tandvård av hög nationell och internationell kvalitet kräver en högkvalitativ odontologisk forskning. Forskningen förutsätter samverkan mellan tandvårdens företrädare inom och utom Skåne samt med högskolor och universitet nationellt och internationellt.

Strategin är att skapa ett kontinuerligt flöde mellan tandvård och forskning där forskningsfrågorna utgår från behov som identifierats i tandvården. För att studier ska få den kvalitet som leder till hög evidens krävs tillgång till stora populationer i olika vårdmiljöer. Den svenska tandvårdens organisation ger unika möjligheter till klinisk forskning genom tillgången till olika patientgrupper. Forskning måste ingå som en naturlig del i tandvårdens planering och utveckling.

Utmaningar

- Etablera forskningssamverkan mellan tandvårdens företrädare, högskolor och universitet
- Skapa förutsättningar för kliniska studier där involvering av representativa patientgrupper i tillräcklig omfattning säkras och omfattar samtliga tandvårdens företrädare
- Identifiera forskningsområden och forskningsprojekt med hög kvalitet. Prioritera dessa utifrån relevans för patient

Konkreta åtgärder

- Bilda en plattform för forskningssamverkan för att stödja och säkerställa samverkan mellan tandvårdens företrädare, högskolor och universitet
- Ge stöd åt flervetenskapliga forskningsprojekt där olika huvudmän kan involveras
- Prioritera forskningsområden med relevans för patienten

B. Tillföra resurser till klinisk odontologisk forskning

Då kraven på produktion i tandvården är höga måste tid och utrymme skapas för att kunna bedriva forskning. Tandvårdens finansieringssystem, vilket skiljer sig markant från hälso- och sjukvårdens, har fått som konsekvens att klinisk forskning inte kunnat prioriteras. Möjligheten för tandvårdens yrkesutövare att bedriva patientrelaterad forskning måste på olika sätt säkras och detta kräver ett särskilt fokus från Region Skåne.

Långsiktiga och riktade forskningsmedel från Region Skåne krävs för att realisera de ambitioner som uttrycks i denna forskningsplan. Genom att tillföra medel kan Region Skåne i unik samverkan med tandvårdens företrädare och högskolor/universitet arbeta för att forskningen i Skåne blir nationellt och internationellt ledande och konkurrenskraftig.

Utmaningar

- Säkerställa, oavsett framtida driftsformer och politisk styrning, en stark och långsiktig finansiering av odontologisk forskning från Region Skåne
- Garantera att detta stöd är klart definierat till odontologisk forskning
- Producera forskning som attraherar externa forskningsmedel

Konkreta åtgärder

- Forskningsuppdraget och dess finansiering ska framgå tydligt av förvaltningsuppdrag eller ramavtal
- Årligen budgetera resurser för klinisk odontologisk forskning
- Aktivt arbeta med att attrahera externa forskningsresurser

C. Starka forskningsmiljöer

För att skapa en stark odontologisk forskningsmiljö måste det inom verksamheterna finnas ett positivt klimat och ett intresse för forskning, innovation och utveckling. Samverkan mellan tandvårdens aktörer och högskolor/universitet måste vidareutvecklas för att ta tillvara respektive organisations kompetens och resurser på bästa sätt. Ytterligare forskningsgrupper som sträcker sig över organisationsgränser behöver sättas samman. Finansiering är en central fråga för att åstadkomma detta.

Utmaningar

- Skapa ett positivt klimat där deltagande i forskningsprojekt ses som en naturlig del av verksamheten
- Etablera forskningsgrupper för forskningssamverkan mellan Region Skåne, Folktandvården Skåne, Privattandläkarna Skåne, Odontologiska fakulteten Malmö högskola och Högskolan Kristianstad

Konkreta åtgärder

- Säkra framtida existens av forskningsmiljöer, forskargrupper och finansiering av forskningsprojekt oavsett framtida driftsformer och politisk styrning
- Disputerade forskningskoordinatorer ska finnas inom såväl privat som offentligt ägd tandvård
- Säkerställa tillgång till teknikstöd, administrativt stöd och biblioteksservice för alla som deltar i forskningsstudier

D. Attraktiva forskarkarriärer

Tandvårdens finansieringssystem i kombination med arbetsinnehållet i tjänster inom tandvården försvårar i nuläget kombinationen mellan klinisk tjänstgöring och samtidig

forskarkarriär. Begränsad möjlighet till forskningsstudier och odontologiskt utvecklingsarbete finns inom ramen för ordinarie tjänst inom Folk tandvården Skåne med delfinansiering via Folk tandvårdens Skånes FoU anslag. Motsvarande system för Privattandvården saknas. För närvarande finns det inga doktorandtjänster varken inom privat- eller folk tandvård.

Den vetenskapliga kunskapen och det vetenskapliga förhållningssättet har under de senaste åren stärkts inom tandvårdsutbildningarna. Detta kan underlätta rekrytering av doktorander och handledare. Förutsättningarna för forskningskarriärer kan främjas genom utvecklad samverkan mellan tandvårdens företrädare och högskolor/universitet.

Utmaningar

- Skapa attraktiva och tydliga karriärmöjligheter för medarbetare med forskarintresse
- Säkerställa tillgång till forskarutbildade medarbetare, forskningskoordinatorer och handledare inom såväl privat som offentligt ägd tandvård

Konkreta åtgärder

- Inrätta forskartjänster på hel- eller deltid (t ex. klinikforskare, doktorander, forskningskoordinatorer, post doc.) inom folk tandvården och privattandvården i Skåne
- Genom finansiering möjliggöra adjungering vid högskola eller universitet

E. Implementering av kliniska forskningsresultat

Odontologisk forskning ska bidra till att tandvården i Skåne erbjuder invånarna en högkvalitativ och jämlik tandvård som omfattar undersökning, diagnostik, hälsofrämjande och förebyggande åtgärder, behandling och uppföljning. Universitet och högskolor är viktiga aktörer i kunskapsgenerering och kunskapsspridning. Ansvar för att forskningsresultat implementeras i verksamheterna finns hos respektive vårdgivare. En struktur för att underlätta förmedling av forskningsresultat från universitet och högskolor till folk tandvården och privattandvården behöver utvecklas.

Utmaningar

- Aktivt kommunicera och marknadsföra pågående forskning till andra forskare, professionen, näringslivet, myndigheter och organisationer
- Underlätta för allmänheten/medborgarna/patientföreningar att informera sig om resultaten av den odontologiska forskningen
- Underlätta att forskningsresultat ger avtryck i vården

Konkreta åtgärder

- Tillse att forskarutbildade individer finns på såväl medarbetar- som ledningsfunktionsnivå
- Skapa struktur för spridning av forskningsresultat och stimulera till att de används hos vårdgivarna
- Stimulera deltagande i och användande av data från nationella kvalitetsregister för analys, jämförelser och utvärdering
- Stimulera deltagande i kommande Öppna jämförelser inom tandvården